

Vývoj advokacie v Československu 1918-1989

Práce popisovala a analyzovala historický vývoj advokacie na území Československa v letech 1918 až 1989. Zohlednila i předchozí dějinné období, tedy počátky advokacie v římském právu, advokacii na našem území do roku 1848 a pro Československo velmi důležitou dějinnou fázi let 1848 až 1918, kdy vznikly základní právní předpisy, které samostatné Československo nejdříve v nezměněné podobě převzalo a teprve postupem času upravovalo. Spolu s právem římské říše bylo právo Rakouska-Uherska zcela zásadní pro tvorbu základních kamenů dnešní moderní advokacie. Práce navíc obsahovala i kapitoly, jež obsahovaly vymezení základních a souvisejících pojmů, které se k advokacii vztahují, a v neposlední řadě i popis současné právní úpravy advokacie.

Základ práce představoval historický úsek od vzniku samostatného Československa, přes druhou Česko-Slovenskou republiku, Protektorát Čechy a Morava, krátké období po osvobození a komunistický režim od roku 1948 až po revoluční rok 1989, jenž pro českou advokacii představoval návrat k demokratickým kořenům a prvorepublikovým tradicím samosprávy. První Československá republika znamenala pro advokacii velmi klidné a stabilní období, které však brzy vystřídaly válečné útrapy. Poválečná doba a období totality bylo z hlediska advokacie velmi tristní. Advokátská profese neměla dobré postavení ani oporu v zákonech a zejména v politických kauzách se nerozhodovalo ve spravedlivých soudních procesech. To znamená, že až na výjimky nebylo zcela možné plnit původní poslání obhájce. Nejtěžší období samozřejmě představovala padesátá léta a s nimi spojené vykonstruované politické procesy, které v českých dějinách zdaleka nemají srovnání. Projevit v této době osobní statečnost a alespoň se pokusit hájit obviněné, znamenalo konec profesní kariéry a dlouhodobé pronásledování, které často končilo uvězněním. V šedesátých letech došlo ke krátkému uvolnění společenských poměrů, které se projevilo i v advokacii. Proběhla rehabilitace některých politických vězňů a v advokátské profesi se nahlas hovořilo o potřebě její nezávislosti. Tuto euforii přerušila normalizace, která advokacii a právo na spravedlivý proces odsunula na okraj zájmu společnosti. Normalizační bezčasí a osmdesátá léta, kdy byl již režim fakticky v rozkladu, však přinesly mnoho příležitostí k připomenutí, že advokacie, její poslání a tradice zcela nezmizely. Lidé kolem Charty 77 a VONS sháněli obhájce i prostředky na obhajobu obviněných a vedli advokáty k tomu, aby si uvědomili, v čem spočívá původní poslání obhájce.

Z důvodu ucelenosti práce a završení popisu historického vývoje advokacie v průběhu dvacátého století jsme uvedli i stručné informace o zákonných úpravách advokacie v polistopadové době.

Kromě historických údajů a významných mezníků advokacie byla pozornost věnována i advokátní samosprávě, jejímu vývoji, struktuře a čelním představitelům. Speciální podkapitoly se zabývaly pražskou, moravskou i slezskou advokátní komorou. Stručné údaje byly uvedeny i o advokátních komorách na Slovensku a Podkarpatské Rusi. Na závěr jsme zmínili významné osobnosti z řad advokátů a blíže popsali i životní osudy takových osobností jako byl Alois Rašín, Ivan Dérer, Václav Bouček, Alois Stompfe a Hynek Bulín, jež reprezentují prvorepublikové advokáty, a Dagmar Burešovou a Otakara Motejla, jako zástupce advokátů, kteří s důstojností vykonávali své povolání i v dobách totalitního režimu a svou úspěšnou kariéru završili v již demokratickém státě.

Cílem práce byl popis a analýza vývoje advokacie na území Československa v letech 1918 až 1989. Na tomto místě je třeba podotknout, že se jedná o velmi dlouhé dějinné období, které má na jedné straně úzkou souvislost s dějinnou etapou Rakouska-Uherska, a na straně druhé jistý přesah do doby polistopadové. Vzhledem ke skutečnosti, že se práce zabývala právními dějinami, bylo navíc potřeba uvést i souvislosti s římským právem a jinými důležitými historickými mezníky. Navíc popis historických událostí a právních dějin vždy vyžaduje velmi dobrou znalost faktografie a historických pramenů. To vše jsou okolnosti, které limitují obsah práce, její podrobnost a historickou úplnost. Není totiž v silách jedné osoby takto dlouhou dějinnou etapu popsat bez toho, aby na něco důležitého nebylo zapomenuto či nebylo něco vynecháno. V práci jsme se pokusili pracovat z velké míry s původními, primárními zdroji, zejména právními předpisy, ale samozřejmě jsme se nevyhnuli ani použití zdrojů sekundárních, které nám často umožnily uvést zjištěné informace a data do historického kontextu.